

18. Харченко А. О. Академічні обміни як інструмент розвитку освіти. Одеса: Видавництво «Нова хвиля», 2021. С. 64–80.
19. Шевченко В. О. Освітня реформа та перепідготовка кадрів: важливість для відбудови. Київ: Перспектива, 2022. С. 90–102.
20. Яковенко О. Ю. Роль міжнародної співпраці у розвитку освіти. Київ: Олександрія, 2020. – С. 51–64.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-490-3-49>

ЦІНА НЕВИКОРИСТАНОГО КАПІТАЛУ: ВПЛИВ НА ВВП УКРАЇНИ

Бойцов О. О.

*аспірант кафедри менеджменту
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Фінансова стабільність та ефективний розподіл фінансових ресурсів є критично важливими для відновлення економіки України. Фінансові звички українців під час війни зaledве змінились – більшість спроможних заощаджувати зберігає готівку вдома, ще частина на рахунках чи банківських депозитах.[1] Наявна нині ситуація свідчить про низький рівень фінансової інклюдії широких верств населення, що виражається у двох ключових аспектах:

- Відтік ліквідності у валютні накопичення населення;
- Непродуктивне акумулювання банківських депозитів домогосподарств, які не трансформуються в кредити бізнесу.

Розглянемо дані НБУ про операції фізичних осіб із купівлі та продажу іноземної валюти за період 2021–2025 роки [2]:

- З 2021 по 2025 роки спостерігається постійне перевищення купівлі валюти над її продажем.
- У 2022 році через початок повномасштабної війни різко знизилися обсяги операцій, але вже наприкінці року купівля валюти почала знову перевищувати продаж.
- У 2023 році тенденція збереження валюти населенням посилилася: середньомісячне сальдо операцій було негативним (–0,5–1 млрд дол. США).
- У 2024–2025 роках ситуація погіршилася – населення щомісяця скуповує 1–1,5 млрд дол. США більше, ніж продає.

За даними НБУ, за 2024 рік зростання обсягів готівкової валюти поза банками оцінено в 16,5 млрд доларів (у 2023 році – 11,7 млрд доларів відповідно) [3].

Головний ефект – виведення ліквідності з економіки: замість інвестування чи кредитування ці кошти «заморожуються» в готівковій валюті або «осідають» на рахунках за кордоном. Природньо зростає попит на іноземну валюту, що тисне на курс гривні. Відтік капіталу також впливає на інфляцію та стабільність банківської системи, оскільки ці кошти могли б бути спрямовані у внутрішнє кредитування.

Аналіз структури та динаміки депозитів домашніх господарств за 2021 – 2025 рр. за даними НБУ [4] свідчить про значний обсяг коштів, що зберігаються на рахунках «на вимогу» (близько 65-70% від загальної суми).

- Загальний обсяг депозитів зріс із 794,152 млрд грн у 2021 році до 1,365 трлн грн у січні 2025 року.

- Основний приріст відбувся за рахунок депозитів на вимогу: 473,2 млрд грн (2021) → 889,8 млрд грн (2025).

- Строкові депозити зросли менш суттєво: 209,2 млрд грн (2021) → 343,2 млрд грн (2025), що свідчить про низьку довіру населення до довгострокового розміщення коштів.

- Депозити в національній валюті становлять 880,4 млрд грн (2025), що значно перевищує депозити в іноземній валюті (485,2 млрд грн, 2025).

Найбільший обсяг доходів банківських установ за роки війни припадає на початок 2024 р. в обсязі 446,2 млрд грн. за рахунок процентних доходів, отриманих переважно завдяки безризиковим вкладом в ОВДП та депозитні сертифікати. [5] НБУ активно використовує депозитні сертифікати для регулювання грошового ринку. Це дозволяє вилучати зайву ліквідність із банківської системи, сповільнюючи економічну активність та інвестиції, залишаючи бізнес без доступу до додаткового капіталу для розширення операцій.

Для виміру упущеної вигоди на основі дистрибутивно-лагової моделі залежності ВВП України від капітальних інвестицій порахуємо втрати ВВП через викуп населенням готівкової іноземної валюти, що зменшує доступні інвестиційні ресурси та обмежує економічне зростання.

Формула оцінки втрат ВВП $\Delta GDP = I \times M$, де: [3] [6]

- ΔGDP – втрачений обсяг ВВП через нестачу інвестицій,
- I – потенційні інвестиції (частка готівкової валюти, що може піти в інвестиції – консервативні 10%)
- M = мультиплікатор інвестицій.

Вхідні дані:

- Обсяг готівкової валюти поза банками: 660 млрд грн за 2024 р.
- Короткостроковий мультиплікатор інвестицій M_{short} : 1.8
- Довгостроковий мультиплікатор інвестицій M_{long} : 7.51

– Курс обміну: 40 грн/ 1 USD

– Реальний ВВП України у 2023 р.: 5,518,062 млн грн (або 5.52 трлн грн)

Результати розрахунку:

– Короткострокові втрати ВВП:

$\Delta GDP = I \times M_{\text{short}} = 66 \times 1.8 = 118.8$ млрд грн (2.15% ВВП 2023 р.);

– Довгострокові втрати ВВП:

$\Delta GDP = I \times M_{\text{long}} = 66 \times 7.51 = 495.66$ млрд грн (8.98% ВВП 2023 р.).

Ці цифри демонструють масштаби негативного впливу вилучення валюти з ринку на розвиток економіки. Для порівняння прогнозоване зростання ВВП у 2025 році становить всього 2,9%.

Висновки. Відсутність ефективного банківського кредитування та накопичення валюти призводить до вилучення мільярдів грн із продуктивного обігу. Мобілізація навіть частини цих коштів дозволила б забезпечити суттєве економічне зростання, особливо у секторах з високою доданою вартістю.

Для збалансованого економічного розвитку варто поступово знижувати ставки за депозитними сертифікатами та стимулювати банки до активнішого кредитування реального сектору.

Додатковим імпульсом буде підтримка державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» для кредитування малого бізнесу.

Фондовий ринок може стати ключовим інструментом для залучення капітальних інвестицій, особливо в умовах обмеженого банківського кредитування. Водночас обмеженість ліквідності, нерозвиненість вторинного ринку та високі ризики можуть стримувати приплив інвестицій. Розвиток фондового ринку потребує податкових стимулів для інвестування у фондовий ринок та корпоративні облігації, спонукання залучення населення до інвестування через ініціативи Національної стратегії розвитку фінансової грамотності. Особливо перспективним, на авторську думку, виглядає створення цільових інвестиційних фондів для підтримки секторів із високою доданою вартістю.

Література:

1. Економічна правда. 56% українців не відкладають кошти на «чорний день» – опитування. *Економічна правда*. URL: <https://epravda.com.ua/news/2024/06/6/714812/> (дата звернення: 09.03.2025).

2. Операції фізичних осіб з купівлі/продажу іноземної валюти. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/cash-currency-market> (дата звернення: 09.03.2025).

3. Білоус О. Українці різко скоротили купівлю доларів у банках. *РБК-Україна*. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/ukrayintsi-rizko-skorotili-kupivlyu-dolariv-1741070419.html> (дата звернення: 09.03.2025).

4. Статистика фінансового сектору. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#1ms> (дата звернення: 09.03.2025).

5. Hanzhuk S., Hurzhyi T., Kashchenko M. Profit formation of banking institutions in Ukraine: modern realities. *Economic Bulletin of the Dniprovsk State Technical University*. 2024. No. 2(9). P. 111–118. URL: [https://doi.org/10.31319/2709-2879.2024iss2\(9\).319079pp111-118](https://doi.org/10.31319/2709-2879.2024iss2(9).319079pp111-118) (date of access: 09.03.2025).

6. Ярова І. Д. Дистрибутивно-лагова модель залежності ВВП України від капітальних інвестицій. *Проблеми і перспективи економічного розвитку в умовах модернізаційних*, 2024, 233.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-490-3-50>

УПРАВЛІННЯ КОМЕРЦІЙНОЮ НЕРУХОМІСТЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Бринзило А. В.

*здобувач 2 курсу освітньо-наукової програми 073 Менеджмент
Міжнародний гуманітарний університет*

*Науковий керівник: **Нестерова К. С.***

кандидат економічних наук, доцент,

завідувач кафедри економіки і міжнародних економічних відносин

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Управління комерційною нерухомістю в умовах воєнного стану є складним викликом, що потребує адаптації стратегій кризового менеджменту та впровадження інноваційних рішень. Аналіз теоретичних основ кризового управління, особливостей адаптації бізнес-моделей та практичних кейсів управління на прикладі торговельно-розважальних центрів (ТРЦ) під час війни показав, що підприємства змушені оперативного змінювати операційні стратегії, спрямовані на забезпечення безперервності діяльності, зниження ризиків та підвищення безпеки персоналу і відвідувачів. Зокрема, ефективними виявилися заходи з перетворення ТРЦ на гуманітарні хаби, запровадження гнучких умов оренди та впровадження антикризових фінансових стратегій.

Опитування керівників українських ТРЦ засвідчило, що основними викликами стали порушення ланцюгів постачання, зниження відвідуваності та зростання загроз безпеці. Для подолання цих проблем підприємства